

การจัดการขยะและเกษตรปลอดสารพิษ

องค์การบริหารส่วนตำบลนาดินดำ จังหวัดเลย

ปี 2545 องค์การบริหารส่วนตำบลนาดินดำพบว่าพื้นที่ในความดูแลยังมีปัญหาในการจัดการขยะ โดยมีขยะให้เห็นเกลื่อนกลาดทั่วไปตามสถานที่ต่างๆ ทำให้มีเศษขยะฟุ้งกระจายไปทั่ว แต่เนื่องจาก อบต. เองไม่มีนโยบายที่จะจัดซื้อรถขยะ ประกอบกับประชากรส่วนใหญ่ของตำบลประกอบอาชีพเกษตรกรรมและมีการใช้สารเคมีจำนวนมากในพื้นที่เพาะปลูก ผลที่ตามมาคือมีสารเคมีตกค้างในสิ่งแวดล้อมทำให้มีผู้ป่วยจากการใช้สารเคมีเป็นจำนวนมาก

วิถีใหม่

ในปี 2545 อบต. จึงจัดทำโครงการ “การจัดการขยะและเกษตรปลอดสารพิษ” โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งจะเป็นการนำขยะในชุมชนมาแปรรูปเป็นปุ๋ยและน้ำหมักชีวภาพ เพื่อแก้ไขปัญหาในส่วนของการจัดการขยะของ อบต. และการใช้สารเคมีของเกษตรกร รวมถึงเป็นการแก้ปัญหาเกษตรกรที่ป่วยจากการใช้สารเคมีในพื้นที่การเกษตร โดยหันมาใช้ปุ๋ยและน้ำหมักชีวภาพทดแทน

ข้อมูลพื้นฐานปีปัจจุบัน
: ปี พ.ศ. 2546

อำเภอ: เมืองเลย

จังหวัด: เลย

ประชากร: 19,782 คน

พื้นที่: 154.60 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :
องค์การบริหารส่วนตำบล

การเลือกตั้ง : ทางอ้อม

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

1. อบต. จัดให้มีการทำประชาคมหมู่บ้าน/ตำบล เพื่อปรึกษาหาแนวทางความเป็นไปได้ในการดำเนินการตามโครงการการจัดการขยะ
2. วิทยากรจากสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองเลยมาฝึกอบรมให้ความรู้และสาธิตการทำปุ๋ยและน้ำหมักชีวภาพแก่เกษตรกรและกลุ่มสตรี รวมถึงให้การสนับสนุนวัสดุในการฝึกอบรมและสาธิต
3. สถานีอนามัยในตำบลจัดส่งเจ้าหน้าที่มาให้การอบรมกับประชาชนในเรื่องพิษภัยจากสารเคมีที่มีต่อชีวิตมนุษย์และสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับการอนามัย การจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีให้เอื้อต่อสุขภาพดี การจัดระเบียบชุมชนแก่ผู้นำชุมชนและผู้สนใจ รวมถึงการตรวจเลือดให้เกษตรกรเพื่อหาสารพิษตกค้างในร่างกาย
4. อบต. สนับสนุนงบประมาณในการก่อสร้างโรงเรือนที่ทำกรกลุ่มน้ำหมักชีวภาพ 14 หลัง
5. สามารถลดปริมาณขยะที่ต้องจัดการในพื้นที่ความรับผิดชอบของ อบต. ได้วันละประมาณ 1,300 – 1,400 กิโลกรัม/วัน
6. ประชาชนทั่วไปสามารถผลิตปุ๋ยชีวภาพใช้เองในครัวเรือน ซึ่งช่วยลดค่าใช้จ่ายในการซื้อปุ๋ยเคมีลง 15,000 บาท/ครัวเรือน/ปี
7. สมาชิกในกลุ่มน้ำหมักชีวภาพสามารถผลิตน้ำหมักชีวภาพใช้ได้เองภายในกลุ่ม ประมาณ 500 ลิตร/เดือน ซึ่งช่วยลดค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อปุ๋ยเคมีได้เดือนละประมาณ 700 บาท/ครัวเรือน
8. สามารถลดจำนวนผู้ป่วยจากการใช้สารเคมีได้ถึง 48 ราย

การระดมทรัพยากร

ค่าใช้จ่าย/การลงทุน

1. ค่าใช้จ่ายในการไปศึกษาดูงานโครงการพระราชดำริ (ผานาง - ผาเก็ง) จังหวัดหนองบัวลำภู โดยมีผู้เข้าร่วมโครงการ 86 คน เป็นจำนวนเงิน 120,000 บาท งบประมาณจาก อบต.
2. โรงเรือนกลุ่มน้ำหมักชีวภาพ 14 หลัง 630,000 บาท งบประมาณจาก อบต.
3. ค่าวัสดุในการดำเนินงานของกลุ่มน้ำหมักชีวภาพ จำนวน 126,000 บาท งบประมาณจาก อบต.
4. วัสดุในการฝึกอบรมและสาธิตการทำน้ำหมักชีวภาพและปุ๋ยอัดเม็ดชีวภาพ จำนวน 9,000 บาท งบประมาณจากสำนักงานเกษตรอำเภอ
5. ค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมเพื่อการฝึกอบรมและสาธิตเบื้องต้น จำนวน 19,000 บาท งบประมาณจาก อบต.

อุปกรณ์/เครื่องมือ

1. โรงเรือนกลุ่มน้ำหมักชีวภาพ 14 หลัง
2. ถังหมักปุ๋ยชีวภาพ 9 ถัง

บุคลากร

1. ผู้นำสตรีในการทำน้ำหมักชีวภาพ จำนวน 10-20 คน / 1 วัน / เดือน
2. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากสถานีอนามัยในตำบล 2 คน / 2 วัน
3. วิทยากรจากสำนักงานเกษตรอำเภอ 5-6 คน / วัน / ปี
4. วิทยากรจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ 2 คน / 1 ครั้ง / เดือน

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
กรกฎาคม 2545	ผู้บริหาร อบต. และ ปลัด อบต. พบว่าปัญหาในการจัดการขยะและปัญหาเกษตรกรในพื้นที่จำนวนมากป่วยจากการใช้สารเคมีในพื้นที่ทำการเกษตร	ผู้บริหารอบต. / ปลัด อบต.
	ผู้บริหาร อบต. และ ปลัด อบต. ร่วมกับสมาชิกกลุ่มอาชีพทั่วไป รวมปรึกษาหารือถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหายขยะและปัญหาเกษตรกรจำนวนมากป่วยอันเนื่องมาจากปัญหาการใช้สารเคมี	ผู้บริหาร อบต. / ปลัด อบต. / ผู้นำชุมชน/ สมาชิกกลุ่มอาชีพทั่วไป
สิงหาคม 2545	ไปศึกษาดูงานโครงการพระราชดำริ (ผานาง-ผาเก็ง) ที่กิ่งอำเภอเอราวัณ จังหวัดหนองบัวลำภู	สมาชิก อบต. / สมาชิกกลุ่มอาชีพทั่วไป
กันยายน 2545	จัดให้มีการประชุมชมหมู่บ้าน เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหามลพิษจากการจัดการขยะของ อบต. รวมถึงปัญหาการเจ็บป่วยของเกษตรกรจากการใช้สารเคมี	นายก อบต. / ปลัด อบต. / ผู้นำชุมชน
	จัดประชุมชมหมู่บ้านเพื่อเสนอให้กลุ่มผู้นำสตรีเป็นแกนนำในการเข้ารับการอบรมทำน้ำหมักชีวภาพ	นายก อบต. / ปลัด อบต. / เกษตรตำบล/ ผู้นำชุมชน
ตุลาคม 2545	จัดส่งวิทยากรมาฝึกอบรมให้ความรู้และสาธิตการทำน้ำหมักชีวภาพและปุ๋ยอัดเม็ดชีวภาพให้แก่กลุ่มสตรี	วิทยากรจากสำนักงานเกษตรอำเภอ
	จัดอบรมเรื่องพิษภัยจากสารเคมีที่มีผลต่อชีวิตมนุษย์และสิ่งแวดล้อม รวมถึงการตรวจเลือดเกษตรกรเพื่อหาสารพิษตกค้าง พร้อมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพะอนามัย การจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีให้เอื้อต่อสุขภาพดี การจัดระเบียบชุมชนแก่ผู้นำชุมชนและผู้สนใจ	เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากสถานีอนามัยในตำบล

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
พฤศจิกายน 2545	อบรมความรู้เรื่องภัยจากสารเคมี การป้องกันตนเองจากสารเคมี	เกษตรตำบลและหัวหน้าสถานีอนามัย
ธันวาคม 2545	จัดตั้งและดำเนินการรวมกลุ่มทำน้ำหมักชีวภาพ	เกษตรตำบลและคณะผู้บริหาร อบต.
มกราคม 2546	การดำเนินงานของกลุ่มน้ำหมักชีวภาพ ทั้ง 14 กลุ่ม โดยปกติกลุ่มจะทำการผลิตน้ำหมักเพื่อใช้ในพื้นที่ทางการเกษตรของสมาชิกในกลุ่ม เพียง 4 สูตร ซึ่งขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่ต้องการใช้ คือ 1.สูตรเร่งการเจริญเติบโต แตกยอดได้เร็ว ใช้กับพืชประเภทผักบุ้งหรือผักทอดยอดต่างๆ 2.สูตรกำจัดศัตรูพืช ใช้วัตถุดิบที่มีกลิ่นฉุน เช่น สะเดา ข่าและตะไคร้ 3.สูตรเร่งการออกดอกออกผล วัตถุดิบที่ใช้ เช่น มะม่วง และเปลือกผลไม้ต่างๆ 4.สูตรเพิ่มธาตุอาหาร ใช้วัตถุดิบประเภทหอยเชอรี่หรือเปลือกสัตว์ต่างๆ	กลุ่มน้ำหมักชีวภาพ
มีนาคม 2546	เกษตรตำบลทำการติดตามผลการดำเนินงานของแต่ละกลุ่มประมาณ 2-3 เดือน /ครั้ง	เกษตรตำบล
มิถุนายน 2546	เกษตรตำบลเข้าไปตรวจสอบการดำเนินงานของกลุ่ม	

หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ

-- หน่วยงาน/องค์กร --

-- บทบาทความร่วมมือ --

ผู้นำสตรี/ผู้นำชุมชน	ดำเนินการตามโครงการโดยการนำขยะ ใบไม้ เศษพืช หญ้า เปลือกหรือซากสัตว์ต่างๆ มาทำปุ๋ยหมักชีวภาพ/น้ำหมักชีวภาพ
สถานีอนามัยในตำบล	สนับสนุนในการฝึกอบรมแก่ประชาชน ให้ความรู้เรื่องสารพิษ การตรวจหาสารพิษตกค้างในกระแสเลือดและให้ความรู้ในเรื่องการอนามัย และจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี รวมทั้งการจัดระเบียบชุมชนให้เป็นชุมชนน่าอยู่
สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองเลย	สนับสนุนวิทยากรและวัสดุในการอบรมสาธิตการทำน้ำหมักชีวภาพและปุ๋ยอัดเม็ดชีวภาพ
สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองเลย	สนับสนุนด้านเจ้าหน้าที่ในการให้คำแนะนำเรื่องการบริหารงานกลุ่มและพัฒนาเครือข่ายเพื่อการพึ่งตนเอง

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

- ปริมาณขยะในชุมชนที่ อบต. ต้องจัดการในแต่ละวันมากถึง 3,500 กิโลกรัม ซึ่ง อบต. เองมีปัญหาในการบริหารจัดการขยะ ส่งผลให้มีขยะที่ทิ้งเกลื่อนกลาดทั่วไปตามที่ต่างๆ ทำให้สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของ อบต. สกปรกและไม่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย
- จำนวนเกษตรกรที่ป่วยจากการใช้สารเคมีในพื้นที่เพาะปลูกมีถึง 96 ราย

หลังการดำเนินการ

1. ปริมาณขยะในชุมชนลดลงประมาณ 1,300 – 1,400 กิโลกรัม / วัน โดยสามารถแยกได้เป็นขยะที่ประชาชนแต่ละครัวเรือนนำไปทำปุ๋ยหมักชีวภาพใช้เอง จำนวน 1,200 กิโลกรัม/วัน ขยะที่กลุ่มสตรีนำมาทำน้ำหมักชีวภาพเพื่อใช้เองภายในกลุ่ม ประมาณ 150–200 กิโลกรัม/วัน ส่วนขยะที่เหลือทาง อบต. ต้องจัดการโดยการฝังกลบประมาณ 2,100 กิโลกรัม/วัน
 - ในส่วนของปุ๋ยหมักชีวภาพ แต่ละครัวเรือนสามารถผลิตใช้ได้เอง ซึ่งสามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายจากการซื้อปุ๋ยเคมีลงปีละ 15,000 บาท/ครัวเรือน/ปี จากเดิมที่ต้องใช้จ่ายค่าปุ๋ยเคมีปีละ 37,000 บาท/ครัวเรือน/ปี
 - สมาชิกในกลุ่มน้ำหมักผลิตน้ำหมักใช้เองภายในครัวเรือน สามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายจากการซื้อปุ๋ยเคมีได้ปีละประมาณ 8,400 บาท/ครัวเรือน
 - ชุมชนมีความสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อยมากขึ้น จากการที่ขยะเศษใบไม้ตามหมู่บ้านลดลง เพราะมีการนำขยะใบไม้และหญ้ามาทำปุ๋ยชีวภาพ
2. เกษตรกรในชุมชนที่ป่วยเนื่องจากการใช้สารเคมีในพื้นที่เพาะปลูก จากเดิมประมาณ 96 คน ลดลงเหลือ 48 คน

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
การดำเนินงานในระยะแรกอยู่ในช่วงฤดูหนาว ทำให้ส่งผลให้การดำเนินการในกลุ่มมีผู้เข้าร่วมน้อย แต่กลับเน้นไปที่การทำใช้เองในครัวเรือน	อบต. ดำเนินการประสานให้ผู้นำกลุ่มและผู้นำชุมชนมาดำเนินการให้ต่อเนื่องในโอกาสต่อไป พร้อมทั้งมีแผนที่จะดำเนินการจัดจำหน่ายให้เป็นรายได้ของกลุ่มต่อไป

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1. การสนับสนุนของผู้บริหาร อบต. และผู้นำชุมชน รวมทั้งการมีภาวะผู้นำที่ดี
2. การมีส่วนร่วมของชุมชนและความตระหนักในปัญหาของชุมชนร่วมกัน
3. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่

ความยั่งยืนในการดำเนินการ

อบต. มีแผนที่จะสนับสนุนงบประมาณในการขยายผลโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เป็นเงิน 900,000 บาท เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนากลุ่มน้ำหมักชีวภาพและสนับสนุนกลุ่มทำปุ๋ยอัดเม็ดชีวภาพซึ่งเพิ่งจะเริ่มดำเนินการ รวมทั้งมีแผนที่จะส่งเสริมให้โรงเรียนภายในตำบล จำนวน 5 โรงเรียน ให้ทำการคัดแยกขยะประเภทพลาสติกและขวด ซึ่ง อบต. จะเป็นผู้รับซื้อไปดำเนินการต่อไป

บทเรียนที่ได้รับ

1. สิ่งที่ขาดไม่ได้ที่จะทำให้วิถีใหม่ประสบความสำเร็จคือ การมีส่วนร่วมและการเห็นพ้องต้องกันของชุมชน และเมื่อดำเนินการแล้วต้องก่อให้เกิดผลที่เห็นได้ชัดเจนเป็นประโยชน์ต่อคนในชุมชนเป็นส่วนใหญ่
2. วิธีการปฏิบัติงานต้องไม่ยุ่งยากในขั้นตอนการปฏิบัติ และต้องได้ผลดีโดยลงทุนน้อย รวมถึงความเสี่ยงน้อย

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล : นายสรวิชัย ภูมิศรี
ตำแหน่ง : นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลนาดินดำ
ที่อยู่ : บ้านเจริญสุข หมู่ที่ 8 ตำบลนาดินดำ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย
โทรศัพท์ : (042) 801-019 , (01) 544-4440

ชื่อ-นามสกุล : นายทินกร ดอนมูล
ตำแหน่ง : เจ้าหน้าที่บริหารงานช่าง 5
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลนาดินดำ
ที่อยู่ : บ้านเจริญสุข หมู่ที่ 8 ตำบลนาดินดำ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย
โทรศัพท์ : (042) 801-019 , (06) 2197432

ชื่อ-นามสกุล : นายสิทธิเดช โสภา
ตำแหน่ง : นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 5
หน่วยงาน : กรมส่งเสริมการเกษตร
ที่อยู่ : สำนักงานเกษตรอำเภอ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย 42000
โทรศัพท์ : (042) 813-101 , (042) 813-345 , (09) 842-3431

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการริเริ่มวิถีใหม่ : พ.ศ. 2545

ประเภทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	องค์การบริหารส่วนตำบลนาดินดำ
สถานที่ตั้ง	บ้านเจริญสุข หมู่ที่ 8 ตำบลนาดินดำ อำเภอเมือง จังหวัดเลย 42000
ขนาดพื้นที่	154.60 ตารางกิโลเมตร
งบประมาณรายจ่าย	5,974,073.47 บาท (ปีงบประมาณ 2545) 5.33 % เงินเดือนและค่าจ้างประจำ
งบประมาณรายได้	6,474,814.51 บาท (ปีงบประมาณ 2545) 2.99% จัดเก็บเอง 60.58% รัฐจัดเก็บให้ 29.23% อุดหนุน
จำนวนพนักงานและลูกจ้าง	13 คน 9 คน พนักงานท้องถิ่น 1 คน ลูกจ้างประจำ 3 คน ลูกจ้างชั่วคราว
จำนวนประชากร	18,640 คน
จำนวนครัวเรือน	2,348 ครัวเรือน
รายได้เฉลี่ยประชากร	15,000 บาท
ลักษณะของเมืองและ วิถีชีวิตประชาคม	ตำบลนาดินดำประกอบด้วย 14 หมู่บ้าน ประชากรนับ ถือศาสนาพุทธ อาชีพหลักคือการเกษตร ได้แก่ การ ทำนา ทำไร่ ไม้ผลและปศุสัตว์ พืชไร่ที่ปลูกได้แก่ ข้าวโพด มันสำปะหลังและถั่วเหลือง ไม้ผล ได้แก่ มะม่วง มะขามหวาน ลิ้นจี่ ลำไย ส้มและทำสวน ยางพารา ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากสภาพดิน น้ำที่อุดม สมบูรณ์ ส่วนอาชีพทางด้านปศุสัตว์ คือการเลี้ยงวัวนม ประชาชนในพื้นที่ส่วนมากเป็นคนพื้นเพของจังหวัด เลยจึงมีความผูกพันกันดี มีการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนา อาชีพ มีการช่วยเหลือเอื้ออาทรกันดี มีวัฒนธรรม ประเพณีเป็นจุดเชื่อมความสัมพันธ์ที่ดีของคนในชุมชน นับว่าเป็นศักยภาพของชุมชนที่มีทุนทางสังคมที่ดี สามารถช่วยส่งเสริม ร่วมคิดร่วมทำเพื่อสังคมได้ ศักยภาพที่เอื้อต่อการพัฒนา คือ พื้นที่ที่มีความอุดม สมบูรณ์ ดินดี น้ำดี เหมาะแก่การเกษตรเป็นอย่างยิ่ง สามารถนำผลผลิตส่งตลาดได้สะดวกเพราะอยู่ใกล้ตัว จังหวัด มีศูนย์รับซื้อน้ำมันดิบในพื้นที่ มีความพร้อม อย่างยิ่งในการขยายการเลี้ยงโคนม มีแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่ เช่น ถ้ำ สวนหินล้านปี